

кримінального правопорушення, під час конвоювання (доставлення) затриманої або заарештованої особи, для відбиття нападу на особу та/або поліцейського. Тому враховуючи вказані юридичні підстави застосування службового собаки як спеціального засобу, що визначено вищевказаним законом, можливе тільки у перелічених випадках, під жоден з яких не підпадає розшук безвісті зниклих осіб, в тому числі дітей.

Як свідчить практика та більшість наукових досліджень в сфері одорології (науки про запахи), розрізняти та ідентифікувати різні запахи собака здатен краще ніж будь-який технічний інструмент або апарат. Залучення інспекторів-кінологів із службовим собакою для виконання покладених на поліцію обов'язків здійснюється на місці події за рішенням старшого слідчо-оперативної групи на основі інформації (пропозиції) кінолога щодо доцільності такого застосування. Але сучасна практика свідчить, що більшість слідчих, саме вони є старшими в СОГ, нехтують можливістю залучити службового собаку та кінолога для відпрацювання на місці події. В свою чергу кінологи, не можуть подати пропозиції про доцільність застосування собаки, якщо вони не володіють інформацією про подію. Зазначене є наслідком недооцінки можливостей службової кінології та недосконалістю взаємодії між підрозділами поліції, що в свою чергу призводить до зниження кількості результативних заходів щодо пошуку зниклих дітей.

Крім цього, прийняття участі у розшуку дитини працівниками підрозділу ювенальної превенції не передбачає можливості застосування службового собаки за власною ініціативою кінолога або поліцейського ювенальної превенції, хоча в більшій кількості випадків саме вони здійснюють заходи щодо фактичного встановлення місця знаходження зниклої дитини.

Як висновок, варто наголосити на тому, що кінологічне забезпечення діяльності поліції у сфері розшуку безвісті зниклих осіб потребує як нормативно-правового так і організаційного удосконалення.

Список бібліографічних посилань

1. Конвенції про права дитини : від 20.11.1989 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021 (дата звернення: 22.03.2019).
2. Про схвалення Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 № 1023-р // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/1023-2017-p> (дата звернення: 22.03.2019).
3. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 22.03.2019).
4. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України : наказ МВС України від 19.12.2017 № 1044 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18> (дата звернення: 22.03.2019).
5. Про затвердження Інструкції з організації діяльності кінологічних підрозділів Національної поліції України : наказ МВС України від 01.11.2016 № 1145 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1544-16> (дата звернення: 22.03.2019).

Одержано 26.03.2019

УДК 342.21

АНДРІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ СЕРВАТОВСЬКИЙ,

слухач магістратури факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

МИХАЙЛО ЕДУАРДОВИЧ ГЕРАСИМЕНКО,

слухач магістратури факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ ЗАХОДІВ ПРИМУСУ

Актуальність теми дослідження полягає у тому, що застосування засобів примусу відіграє значну роль у реалізації прав та свобод людини, у зміцненні дисципліни, організованості та порядку у всіх сферах суспільного життя. Україна тісно поєднана з європейською та світовою системою безпеки, а тому має завжди орієнтуватися на сучасні тенденції організаційно-правового забезпечення діяльності поліції й ініційовані підходи до охорони правопорядку і налагодження

співробітництва у протидії злочинності та викоріненні соціальних патологій. Отже, необхідність удосконалення організаційно-правових засад діяльності поліції в Україні та впровадження новітніх стандартів правоохоронної діяльності, а також відсутність предметних наукових праць за цією проблематикою підтверджують актуальність дослідження специфіки діяльності поліції закордонних країн та з'ясування перспектив використання позитивного досвіду в Україні.

На сьогоднішній день в Україні поліцейські мають право, згідно Закону України «Про Національну поліцію», застосовувати спеціальні засоби як один із видів заходів примусу. Законодавець в свою чергу дає визначення поліцейським засобам, визначаючи їх як сукупність пристроїв, приладів і предметів, спеціально виготовлених, конструктивно призначених і технічно придатних для захисту людей від ураження різними предметами (у тому числі від зброї), тимчасового (відворотного) ураження людини (правопорушника, супротивника), пригнічення чи обмеження волі людини (психологічної чи фізичної) шляхом здійснення впливу на неї чи предмети, що її оточують, з чітким регулюванням підстав і правил застосування таких засобів та службових тварин. В законі також вказано вичерпний перелік спеціальних засобів, порядок їх застосування та умови, при яких поліцейський має право на їх застосування. Згідно статистичних даних, за 2017 рік кількість випадків незаконного застосування спеціальних засобів становить 44 випадки, порівнюючи з 2015 роком таких випадків було зафіксовано 15, тобто можна простежити значне зростання випадків незаконного застосування спеціальних засобів. Треба зауважити, що таке насильство в поліції залишається вкрай латентним явищем – більшість потерпілих не тільки не повідомляє про такі випадки, а й навіть не хочуть говорити про це. Тим не менш, результати моніторингу ситуації за 2017 рік вказують на те, що таких випадків стає дедалі більше.

Основні принципи застосування заходів примусу насамперед наголошують на тому, що поліцейські під час виконання своїх службових повноважень можуть застосовувати силу та спеціальні засоби тільки тоді, коли інші засоби неефективні або не можуть привести до досягнення поставленого завдання. Коли ж застосування заходів примусу неминуче, поліцейські повинні:

- проявляти стриманість у застосуванні сили та діяти залежно від серйозності правопорушення та законної мети, яка має бути досягнута;
- зводити до мінімуму можливість спричинення шкоди та поранення людей, зокрема правопорушників;
- забезпечити надання медичної допомоги будь-яким пораненим або постраждалим особам у найкоротший термін;
- забезпечити повідомлення рідних чи близьких друзів пораненої чи постраждалої особи у найкоротший термін.

Потрібно приділити увагу досвіду Грузії, чия реформа правоохоронних органів зарекомендувала себе з позитивного боку. Варто наголосити, що заходам примусу у законодавстві Грузії, яке регулює діяльність поліції, приділено цілий розділ із детальним описом кожного положення. Законодавство України у сфері застосування заходів примусу Національною поліцією дуже схоже із законодавством Грузії, Молдови та Республіки Білорусь, але в Україні все ще зберігається фрагментарність та неузгодженість адміністративно-правового регулювання.

На даний період функціонування Національної поліції доволі часто при затриманні злочинців або забезпеченні публічної безпеки і порядку виникають підстави вважати, що заходи примусу були застосовані поліцейським неправомірно. Подібні випадки стаються переважно через невідповідність поліцейського, як фізично так і психологічно, а також через недосконале знання законодавства та невміння приміряння на нього конкретної практичної ситуації, що склалася під час несення служби.

У підсумку потрібно сказати, що у зв'язку з динамічним зростанням кількості неправомірного застосування заходів примусу та напруженою криміногенною ситуацією, яка склалася в Україні, на сьогоднішній день є нагальна потреба в покращенні навичок роботи поліцейських у нетипових ситуаціях із застосуванням заходів примусу. Для покращення практичних навичок з працівниками необхідно регулярно проводити курси підвищення кваліфікації під час яких особливу увагу слід звертати на ситуаційні заняття з відпрацювання дій під час стандартних та нетипових ситуацій, які можуть виникати під час несення служби. Дані заняття слід проводити з використанням інноваційних технологій, зокрема з використанням мультимедійних тирів, які вже давно використовуються під час підготовки правоохоронців у США та більшості країн Європи. Також перспективною та очікуваною подією для підрозділів патрульної поліції Національної поліції України є закупівля та сертифікація передбачених

Законом України «Про Національну поліцію» електрошокових пристроїв дистанційної дії, які використовуються в діяльності правоохоронних органів зарубіжних країн та позитивно себе зарекомендували, надаючи можливість затримувати правопорушників з мінімальним ризиком завдання шкоди їх здоров'ю.

Одержано 26.02.2019

УДК 351.74(477)

ОЛЕНА ЮХИМІВНА СИНЯВСЬКА,

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри загальноправових дисциплін факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-6386-4151>

ЗАОХОЧЕННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОТИВАЦІЇ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ЩОДО УСВІДОМЛЕНОГО СТАВЛЕННЯ ДО СЛУЖБИ В ПОЛІЦІЇ

Вирішальним причинним фактором результативності діяльності людей є їх мотивація. Тісний взаємозв'язок управлінського та індивідуально-психологічного змісту мотивації заснований на обставині, що управління соціальною системою та людиною, на відміну від управління технічною системою, містить у собі як необхідний елемент узгодження цілей об'єкта та суб'єкта управління. Коли керівники правоохоронних органів мотивують своїх підлеглих, вони поліпшують якість послуг, які надаються персоналом. Розуміння важливості мотивації у тому, що стосується відношення до служби в поліції та якості правоохоронної діяльності поліцейських, дозволяє покращити не тільки рівень продуктивності особового складу, але також і лояльність персоналу до організації.

Зарубіжні фахівці багато уваги приділяють власно кадрам правоохоронних органів взагалі та проблемам їх професійної мотивації зокрема. Так, стаття американського автора T. R. Fitzpatrick «Initiative» [1] присвячена причинам, за якими поліцейські втрачають інтерес до роботи та шляхам подолання цієї байдужості. У статті «Analysing the Motivational Needs Amongst Policemen: Maslow's Theory Revitalised» аналізуються мотиваційні потреби поліцейських [2]. Стаття Jay Fortenbery присвячена питанням покращення мотивації та продуктивності працівників поліції [3], а Shaun Ward [4] та Charity Tober [5] розглядають способи, за допомогою яких керівники різних рівнів у поліції можуть мотивувати своїх працівників. Питання мотивації поліцейських перебувають також в центрі уваги керівництва МВС України [6] та вітчизняних науковців [7]. Зупинимось на такому засобі розвитку мотивації особового складу щодо усвідомленого відношення до служби в поліції, як заохочення.

Відповідно до Дисциплінарного статуту Національної поліції України, заохочення є засобом підтримання службової дисципліни, що полягає у відзначенні поліцейського за успішне виконання ним обов'язків, а також за інші заслуги перед державою та суспільством [8, ч. 1 ст. 6]. Заохочення – це форма публічного визнання заслуг, нагородження і віддання почесей працівникам у зв'язку з їх досягненнями, успіхами по службі, пов'язане із наданням певних пільг та переваг. Зазвичай розрізняють заохочення морального, матеріального та морально-матеріального характеру. В Дисциплінарному статуті Національної поліції України наведено перелік заохочень, які можуть застосовуватися до поліцейських:

- 1) дострокове зняття дисциплінарного стягнення;
- 2) занесення на дошку пошани;
- 3) заохочення грошовою винагородою;
- 4) заохочення цінним подарунком;
- 5) надання додаткової оплачуваної відпустки тривалістю до п'яти діб;
- 6) заохочення відомчими заохочувальними відзнаками Національної поліції України;
- 7) заохочення відомчими заохочувальними відзнаками Міністерства внутрішніх справ України;
- 8) дострокове присвоєння чергового спеціального звання;
- 9) присвоєння спеціального звання, вищого на один ступінь від звання, передбаченого займаною штатною посадою;